

وزیر کشور: " طرح همیاران توسعه روستایی" با مشارکت تمامی دانشگاهها و نیز سایر دستگاههای اجرایی کشور فراگیر می‌شود. هدف نهایی این طرح، بهبود فضای حیاتی در روستاهای کشور و بالا بردن سطح توسعه‌یافتگی آنهاست.

سال ۱۳۹۵، سال اقتصاد مقاومتی: اقدام و عمل

جمهوری اسلامی ایران
وزارت کشور

همایش ملی الگوی توسعه پایدار
و متوازن منطقه‌ای

نشریه علمی - خبری دبیرخانه دائمی همایش الگوی توسعه پایدار و متوازن منطقه‌ای
سال سوم، شماره ۲۲، شماره مسلسل ۷۹ (شنبه ۶ شهریور ماه ۱۳۹۵)

توازن

۲۲

" طرح همیاران توسعه روستایی وزارت کشور "

(ارزیابی اولیه طرح و ارائه چارچوب پیشنهادی برای مرحله دوم)

ابراهیم خلیفه (عضو گروه توسعه و عمران مرکز مطالعات راهبردی و آموزش وزارت کشور و

عضو شورای راهبردی طرح همیاران توسعه روستایی کشور)

اشاره

دومین نشست تخصصی " همیاران توسعه روستایی کشور" با موضوع ارزیابی اولیه طرح در روز یکشنبه به تاریخ ۱۳۹۵/۵/۳۱ در سالن پیامبر اعظم (ص) وزارت کشور در دو نوبت صبح و عصر برگزار گردید. در این نشست مقام عالی وزارت کشور دکتر رحمانی‌فضلی، دکتر رضوی (معاونت توسعه روستایی ریاست جمهوری)، دکتر افتخاری (ریاست مرکز مطالعات راهبردی و آموزش وزارت کشور)، دکتر دین‌پرست (معاونت امور اقتصادی و توسعه منطقه‌ای)، دکتر احمدی - پور (مدیرکل دفتر تقسیمات کشوری و دانشیار گروه جغرافیای سیاسی دانشگاه تربیت مدرس)، مهندس راحتی (قائم‌مقام سازمان شهرداریها و دهیاریهای کشور)، دکتر جندقیان (معاونت دهیاریهای سازمان شهرداریها و دهیاریهای کشور)، دکتر مظفر صادقی (مشاور معاونت امور اقتصادی و توسعه منطقه‌ای و عضو شورای راهبردی طرح)، اعضای شورای راهبردی طرح همیاران توسعه روستایی در مرکز مطالعات راهبردی و آموزش وزارت کشور (دکتر سعید جلالی، معاونت پژوهشی مرکز؛ مهندس امیرحسین قادری، رئیس گروه توسعه و عمران مرکز؛ دکتر جمال بوستان زر و ابراهیم خلیفه، کارشناسان گروه توسعه و عمران مرکز؛ و یدالله رنجبر، رئیس اداره اجرائیات مرکز)، جمعی از اساتید دانشگاه شهید بهشتی، مرادی‌نصر و توکلی (اعضای دبیرخانه اقتصاد مقاومتی و همکاران طرح همیاران)، همیاران توسعه روستایی و جمعی از خبرنگاران حضور داشتند.

مقدمه

طرح "همیاران توسعه روستایی کشور" با دستور مقام عالی وزارت کشور جناب آقای دکتر رحمانی‌فضلی به منظور کارروزی و ارتقاء سطح تجربیات دانش‌پژوهان رشته جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی و همکاری و تعامل سازنده و تبادل اطلاعات و تجارب بین‌نهادهای اجرایی و پژوهشگران مطرح گردید. در این راستا، جمعی از دانشجویان مقاطع کارشناسی ارشد و دکترای رشته جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی از دانشگاه شهید بهشتی ضمن شرکت در دوره آموزشی دو روزه در وزارت کشور و دریافت اطلاعات لازم و شیوه‌نامه تدوین گزارش، به منظور کارروزی در تیرماه ۱۳۹۵ با همکاری نهادهای اجرایی (استانداری، فرمانداری، بخش‌داریها و شورای اسلامی و دهیاریهای تابعه) به مناطق موردنظر فرستاده شدند. در مرحله نخست، پس از مراجعه اولیه همیاران به روستاها و برگزاری نشست‌های متعدد با مردم و مدیران و مسئولان محلی، گزارش آنها به مرکز

مطالعات راهبردی و آموزش وزارت کشور جهت بررسی و ارزیابی اولیه و تدوین چارچوب پیشنهادی برای مرحله دوم فعالیت همیاران ارسال گردید. پس از مطالعه دقیق گزارش‌های ارسالی (استان‌های آذربایجان شرقی و غربی؛ اصفهان؛ کرمانشاه؛ لرستان؛ تهران؛ مازندران؛ سیستان و بلوچستان؛ زنجان؛ خوزستان؛ هرمزگان؛ سمنان؛ سیستان و بلوچستان؛ کهگیلویه و بویراحمد؛ قزوین؛ مرکزی؛ و خراسان رضوی) نقاط ضعف، نقاط قوت و پیشنهادات جهت رفع مسایل کنونی توسط کارشناسان گروه توسعه و عمران مرکز مطالعات مطرح شده و چارچوب پیشنهادی برای اقدام عملی در مرحله دوم طرح ارائه گردیده است.

در نشست تخصصی دوم (نشست ارزیابی اولیه عملکرد همیاران)، در نوبت صبح، ابتدا دکتر صادقی به تشریح خلاصه‌ای از وضعیت همیاران و گزارش‌های آنان پرداختند. در ادامه، هریک از همیاران به ارائه خلاصه‌ای از گزارش خود پرداخته و سپس سایر مدعوین دیدگاه‌های خود را مطرح نموده و در پایان مقام عالی وزارت به ایراد سخنرانی پرداختند. در نوبت عصر، هر یک از همیاران به تشریح مشکلات و مسایل پیش آمده در فرآیند انجام مرحله نخست طرح پرداختند و در رابطه با نحوه انجام مرحله دوم کار تبادل نظر صورت گرفت. در ادامه، خلاصه‌ای از مباحث مطرح شده در این نشست و ارزیابی کلی از گزارش همیاران و چارچوب پیشنهادی مرحله دوم ارائه می‌گردد.

نکات مورد بحث

الف. خلاصه سخنرانی‌ها

۴. مقام عالی وزارت کشور:

طرح همیاران توسعه روستایی در تمامی دستگاه‌ها فراگیر می‌شود. همیاران توسعه روستایی باید با نگاهی جغرافیایی به مطالعه روستاها بپردازند و با توجه به تعریف سنتی "جغرافیا" - یعنی رابطه متقابل انسان و محیط - و مبتنی بر نظریات و مدل‌های موجود به تدوین چارچوب نظری و مدل علمی در پژوهش خود بپردازند. در این مسیر توجه به مقوله‌های مدیریت روستایی؛ فعالیت‌های روستایی؛ منابع مالی روستایی؛ و ظرفیت‌ها و توان‌های روستایی اهمیت بسزایی دارد. انتظار می‌رود که همیاران خلاق باشند و ظرفیت‌های پنهان و آشکار توسعه روستاها را شناسایی و مطرح نمایند و در نهایت، طرح پیشنهادی خود برای توسعه روستاها را ارائه دهند. وزارت کشور آمادگی خود را برای حمایت مالی و اجرایی به منظور عملیاتی‌سازی این طرح‌ها در روستاها اعلام می‌نماید.

♦ دکتر رضوی (معاونت توسعه روستایی ریاست جمهوری):

مشکل اصلی روستائیان کشور اشتغال و کمبود درآمد است. کمترین درآمد روستایی مربوط به استان سیستان و بلوچستان است. معاونت توسعه روستایی ریاست جمهوری در حمایت از توسعه اقتصادی روستاهای مرزی وام با کارمزد صفر درصد و سایر روستاها وام با کارمزد ۳ درصد ارائه می‌دهد. این معاونت از دستاوردها و پیشنهادات طرح همیاران توسعه روستایی وزارت کشور حمایت نموده و به تحقق عملی آن کمک می‌نماید.

♦ مهندس راحتی (قائم مقام سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های کل کشور):

نگاه مردم به دولت یک رویکرد "عمرانی" است و باید به یک رویکرد "توسعه‌ای" تغییر نماید. لازم است محور توسعه جدیدی برای روستاهای کشور تعریف شود. طرح "روستاهای نمونه" در سطح استان‌ها در حال پیگیری است. سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌ها از دستاوردها و پیشنهادات طرح همیاران توسعه روستایی حمایت می‌کند.

♦ دکتر زهرا احمدی پور (مدیرکل تقسیمات کشوری و دانشیار جغرافیای

سیاسی دانشگاه تربیت مدرس):

روستا، کوچکترین واحد تقسیمات کشوری است. بررسی‌های آماری حاکی از روند کاهش شدید جمعیتی در مناطق روستایی است. رتبه‌بندی ۶ گانه جمعیتی روستاها براساس عناصر تقسیمات کشوری در وزارت کشور تدوین شده است و همیاران توسعه روستایی می‌توانند در جهت تحقق عملی اهداف طرح، پیشنهادات خود را مبتنی بر این رتبه‌بندی جدید ارائه دهند.

♦ دکتر عباس سعیدی (استاد جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی دانشگاه شهید

بهشتی):

همیاران توسعه روستایی در جهت بهبود عملکرد خود باید به بومی‌سازی تئوری‌ها و مدل‌های فعلی؛ منطقه‌بندی روستاها؛ ارائه راهکار برای برون‌رفت از مسایل فعلی در روستاها و تجربه کشور در زمینه روستاهای نمونه توجه نمایند.

ب. ارزیابی کلی گزارش‌های طرح همیاران توسعه روستایی کشور

♦ نقاط قوت: تشریح مناسب و جامع ویژگی‌های وضعیت موجود؛ برخورداری

همیاران از دانش، تخصص و تجربه لازم جهت بررسی و تحلیل مسایل موجود؛ فرصت حضور مستمر در روستاها؛ توانایی علمی تعامل با مدیریت محلی و مسئولان و کارشناسان مربوطه در سطح شهرستان، بخش، دهستان و روستاها و نیز مردم.

نقاط ضعف: ضعف کلی در زمینه چارچوب نظری و شیوه عملیاتی‌سازی اقدامات پیشنهادی؛ عدم توجه به تبیین جایگاه روستا در طرح‌های بالادستی و پایین دستی؛ کم‌توجهی به نقش نهادها و بخش‌های مختلف درگیر در حوزه توسعه روستاها؛ مشخص نبودن وضعیت پایداری جمعیتی روستاها مبتنی بر هدف؛ عدم توجه به موانع اجرایی و قانونی موجود در جهت تحقق پیشنهادات مطرح شده برای روستاها و نبود راهکار برای رفع این گونه موانع؛ و عدم توجه به آثار و پیامدهای حاصله از اجرای پیشنهادات در روستاها.

ج. چارچوب پیشنهادی مرحله دوم طرح (گروه توسعه و عمران مرکز):

پس ارزیابی اولیه گزارش‌های همیاران، چارچوب پیشنهادی ذیل - مبتنی بر تجربه موفق و ارزندهی طرح "شناسایی ظرفیت‌های سرمایه‌گذاری در مراکز روستایی نمونه استان قزوین با رویکرد مشارکتی" که توسط دکتر مهدی پورطاهری (دانشیار گروه جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی دانشگاه تربیت مدرس)، زیر نظر دفتر شوراهای امور روستایی استانداری قزوین صورت گرفته است - برای ادامه فعالیت در مرحله دوم ارائه می‌گردد:

فرآیند شناسایی ظرفیت‌های سرمایه‌گذاری در روستاهای نمونه (در مرحله ۲):

۱. تبیین وضع موجود روستا؛
 ۲. جایگاه روستا در طرح‌های فرادست؛
 ۳. شناسایی اثرگذاران و تعیین شرکت‌کنندگان در جلسه کارگاه مشارکتی؛
 ۴. فرآیند برگزاری جلسه کارگاه مشارکتی؛
 - ۴-۱. شناسایی ظرفیت‌های اثرگذار بر سرمایه‌گذاری‌های بخش خصوصی روستا؛
 - ۴-۲. اولویت‌بندی پروژه‌های پیشنهادی برحسب ظرفیت‌های موجود و طرح‌های فرادست؛
 - ۴-۳. تبیین مهمترین موانع جهت اجرای پروژه‌های پیشنهادی؛
 - ۴-۴. تبیین مهمترین پیشنهادات جهت رفع موانع اجرای پروژه‌های پیشنهادی؛
 - ۴-۵. تبیین مهمترین تعهدات روستایی برای اجرای پروژه‌های پیشنهادی؛
 - ۴-۶. تبیین مهمترین انتظارات از دولت برای اجرای پروژه‌های پیشنهادی؛
 - ۴-۷. سرمایه‌گذار پیشنهادی روستا؛ و
 - ۴-۸. معرفی نماینده تام‌الاختیار مردم جهت شرکت در کارگروه اجرای پروژه.
- ♦ شایان ذکر است که گروه توسعه و عمران مرکز مطالعات راهبردی و آموزش وزارت کشور در جهت حمایت بیشتر از همیاران توسعه روستایی، علاوه بر ارزیابی اولیه گزارش همیاران و ارائه چارچوب پیشنهادی؛ گزارش راهبردی با عنوان "شاخص‌های توسعه‌ی یک روستا و الزامات عملیاتی‌سازی آنها مبتنی بر رویکرد آمایشی"، را به عنوان محتوای آموزشی پشتیبان طرح آماده نموده و نیز در حال پیگیری بحث امریه سرپای همیاران می‌باشد.

توجه

نشریه علمی - خبری «توازن» به صورت هفتگی توسط دبیرخانه دائمی همایش منتشر می‌شود. منتظر دریافت اخبار شما جهت درج در این نشریه هستیم.

www.Sbrd.ir
۰۲۱-۲۶۶۵۵۹۵۱

نشریه علمی - خبری «توازن»

مرکز مطالعات راهبردی و آموزش وزارت کشور

دبیرخانه دائمی همایش الگوی توسعه پایدار و متوازن منطقه‌ای

مدیر مسئول: ابودر کوثری

سرمدیر و مدیر اجرایی: ابراهیم خلیفه

ان شاءالله در شماره آینده می‌فهمانیم؛

تحلیل نظام سکونتگاهی با تأکید بر نواحی

روستایی (مطالعه موردی: استان فارس)

دکتر رعنا شیخ‌بیگللو (استادیار جغرافیا و برنامه‌ریزی

شهری، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه شیراز)

الله‌غفاری (دانشجوی کارشناسی ارشد برنامه‌ریزی توسعه -

منطقه‌ای، دانشگاه شیراز)